

YK:n lapsen oikeuksien komitean suositukset Suomelle

- nuorisoystävällinen versio

KASVATTAJAN
OPAS

Euroopan unionin
osarahoittama

MEIDÄN LOS

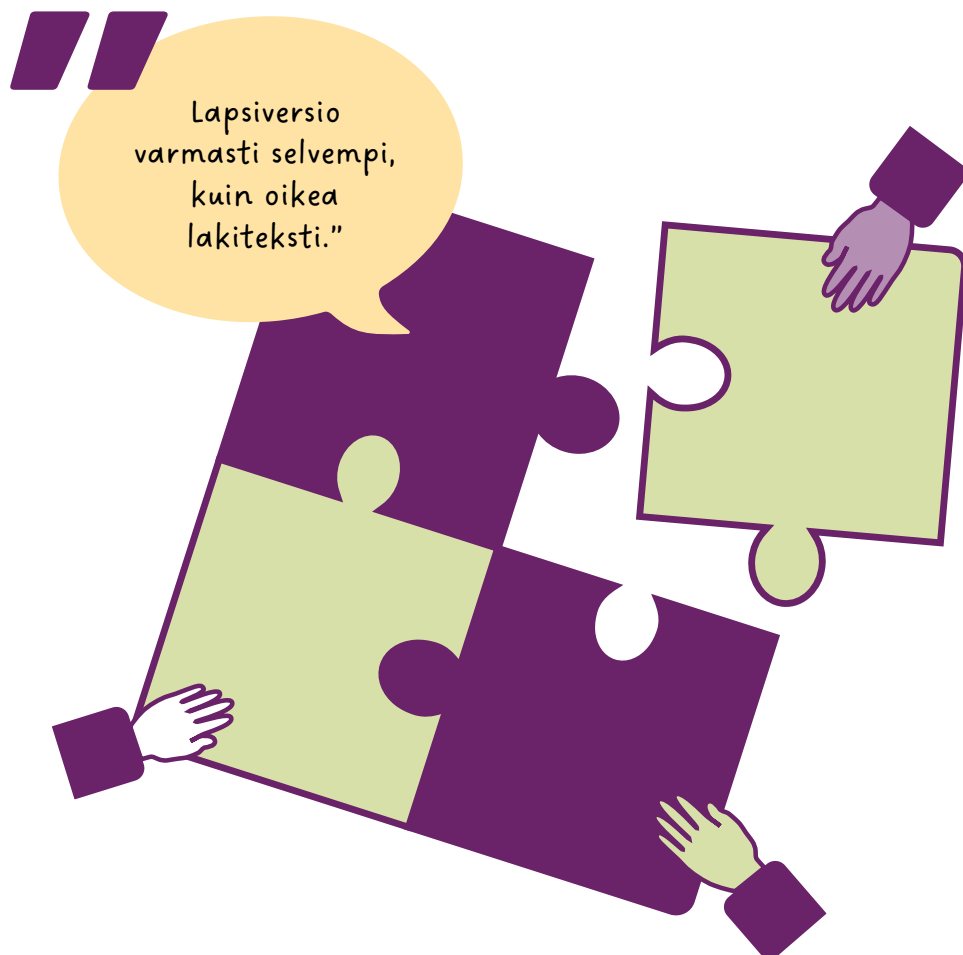
LASTENSUOJELUN
KESKUSLIITTO

SOS
LAPSIKYLÄ

Sisällysluettelo

Aluksi	3
1. Nuorisoystävällisen version käyttö opetuksessa	4
Suositusten käsittely tukee perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteita	4
2. Työpajatyöskentely nuorisoystävällistä versiota hyödyntäen	5
Esimerkkityöpajan rakenne	5
Turvallinen ilmapiiri edistää ihmisoikeuksia ja niistä oppimista ..	6
Jos aikaa on vain 10 minuuttia	7

Aluksi

Tämä opas tarjoaa konkreettisia vinkkejä, näkökulmia ja esimerkkejä siihen, miten YK:n lapsen oikeuksien komitean Suomelle antamia suosituksia ja niistä laadittua **nuorisoystävällistä versiota** voidaan hyödyntää opetus- ja kasvatustyössä. Opas on tarkoitettu opettajien ja muiden nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten tueksi.

Oppaan tavoitteena on tukea suositusten käsittelyä opetuksessa ja kasvatustyössä sekä tarjota välineitä keskusteluun nuorten kanssa heidän oikeuksistaan, niiden toteutumisesta ja yhteiskunnallisista kysymyksistä.

Opas on suunnattu ensisijaisesti koulumaailmaan, mutta sitä voi hyödyntää myös muissa toimintaympäristöissä, kuten nuorisotyössä, lastensuojelussa ja harrastustoiminnassa. Sitaattien tekstit ovat pajoihin osallistuneilta nuorilta.

Vinkki!

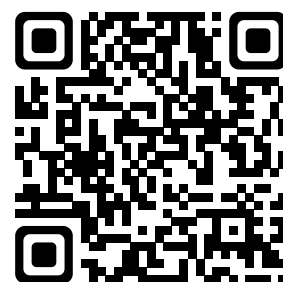
Oheisesta QR-koodista pääset animoituun opetusvideoon, joka havainnollistaa Suomen raportointiprosessia YK:n lapsen oikeuksien komitealle. Voit hyödyntää videota esimerkiksi taustatietona tai keskustelun virittäjänä oppitunneilla.

Mistä suositukset tulevat?

Suomi on sitoutunut noudattamaan YK:n lapsen oikeuksien sopimusta. Sopimuksen toteutumista valvoo YK:n lapsen oikeuksien komitea, jolle Suomen tulee raportoida määräajoin siitä, miten lapsen oikeudet toteutuvat Suomessa.

Komitea arvioi tilannetta raporttien ja kuulemistilaisuuksien perusteella. Arvioinnin jälkeen komitea antaa Suomelle suosituksia siitä, miten lapsen oikeuksia voidaan toteuttaa paremmin.

Lastensuojelun Keskusliiton koordinoimassa Meidän LOS-hankkeessa suosituksista on laadittu nuorisoystävällinen versio. Kyseessä on tiivistelmä, jonka tavoitteena on tehdä suosituksista helpommin ymmärrettäviä ja lähestyttäviä sekä nuorille että heidän kanssaan työskenteleville ammattilaisille.

1. Nuorisoystävällisen version käyttö opetuksessa

Nuorisoystävällinen versio lapsen oikeuksien komitean suosituksista tarjoaa konkreettisen ja helposti lähestyttävän välineen käsitellä lapsen oikeuksia, osallisuutta ja yhteiskunnallisia kysymyksiä nuorten omasta näkökulmasta. Se auttaa tekemään lapsen oikeuksiin liittyvistä teemoista helpommin ymmärrettäviä ja kannustaa nuoria pohtimaan, miten lapsen oikeudet toteutuvat heidän elämässään ja yhteiskunnassa laajemmin.

Tuntityöskentelyn aikana nuoret voivat keskustella kokemuksistaan ja pohtia erilaisia ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä turvallisessa ympäristössä. Samalla he harjoittelevat muiden kuuntelemista, rakentavan keskustelun taitoja ja yhteiskunnallista osallistumista.

Nuorisoystävällistä versiota voidaan hyödyntää esimerkiksi:

- keskustelun avaajana oppitunneilla
- yhteiskunnallisten ja ajankohtaisten ilmiöiden tarkastelussa
- debattien ja mielipideharjoitusten pohjana
- taustamateriaalina tai tutustumisaineistona tiettyyn teemaan liittyen
- ryhmä- ja projektitöiden lähtökohtana
- esseiden, ainekirjoitusten ja muiden kirjoitustehtävien aineistona
- apuna yhteiskunnallisten ilmiöiden tarkastelussa
- monialaisten oppimiskokonaisuuksien osana
- monilukutaitoa kehittävässä tehtävissä
- luokanohjaajan tunneilla keskustelun tukena

Nuorisoystävällinen versio ei pelkästään opeta lapsen oikeuksista, vaan toteuttaa niitä käytännössä antamalla nuorille tilaa tulla kuulluksi, osallistua ja vaikuttaa.”

Suosituksien käsittely tukee perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteita

Nuorisoystävällinen versio tukee perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteita erityisesti ihmisoikeus-, demokratia- ja osallisuuskasvatuksen näkökulmasta.

Suosituksien käsittely oppitunnilla kasvattaa nuoria ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen sekä tarjoaa mahdollisuuden tarkastella ajankohtaisia yhteiskunnallisia kysymyksiä yhdenvertaisuuden, hyvinvoinnin, terveyden ja kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta.

Materiaali tukee kriittisen ajattelun kehittymistä, omien näkemysten muodostumista ja perustelemista sekä vahvistaa parhaimmillaan myös kokemusta siitä, että yhteisellä toiminnalla voidaan vaikuttaa yhteiskuntaan.

Nuorisoystävällinen versio sopii käytettäväksi kaikissa peruskoulun oppiaineissa ja monenlaisissa oppiaineiden rajat ylittävissä kokonaisuuksissa. Oppiainekohtaisesti sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi äidinkielen ja kirjallisuuden, yhteiskuntaopin, historian sekä katsomusaineiden opetuksessa.

2. Työpajatyöskentely nuorisoystävällistä versiota hyödyntäen

Seuraavaksi tarkastellaan eri tapoja hyödyntää nuorisoystävällistä versiota työpajamuotoisessa työskentelyssä. Tässä ehdotettu työpajarakenne ja toteutusta koskevat näkemykset perustuvat Meidän LOS -hankkeen aikana toteutettuihin työpajoihin ja niissä tehtyihin havaintoihin.

Hankkeessa toteutettiin yhteensä seitsemän työpajaa eri puolilla Suomea. Suurin osa työpajoista järjestettiin kouluissa. Osallistujat olivat 12–20-vuotiaita nuoria.

Työpajat osoittivat, että nuoret haluavat keskustella lapsen oikeuksista ja yhteiskunnallisista kysymyksistä, kunhan heille tarjotaan siihen turvallinen tila ja mahdollisuus tulla aidosti kuulluksi. Erityisen merkityksellistä vaikutti olevan mahdollisuus kuulla muiden nuorten ajatuksia ja huomata, että muilla oli samankaltaisia kokemuksia ja näkemyksiä siitä, miten lapsen oikeudet toteutuvat Suomessa.

Nuorten osallistuminen keskusteluun helpottuu, kun:

- nuoret saavat aikaa pohtia teemoja yksin tai pareittain ennen yhteistä keskustelua.
- työpajassa hyödynnetään myös pienryhmäkeskusteluja.
- keskustelun tueksi on tarjolla apukysymyksiä.
- opettaja kannustaa perustelemaan näkemykset.
- myös yhteiselle keskustelulle ja mahdollisten tuotosten tarkastelulle varataan aikaa

Esimerkkityöpajan rakenne

Kesto esim. 60–120+ minuuttia

Tutustukaa YK:n lapsen oikeuksien komiteaan ja sen tehtävään lapsen oikeuksien valvojana. Voitte hyödyntää esimerkiksi raportointiprosessia esittelevää videota.

1. Käykää yhdessä läpi komitean Suomelle antamien suositusten teemat.
2. Tutustukaa nuorisoystävälliseen versioon suosituksista.
3. Kirjatkaa ajatuksia ja kysymyksiä suosituksiin liittyen. Anna nuorten valita itseään kiinnostavia teemoja tai opettaja voi ohjata työskentelyä tiettyjen aiheiden ympärille.
4. Keskustelkaa havainnoista yhdessä ja syventäkää pohdintaa tukikysymysten avulla (Miksi ajattelet niin? Miten tämä on näkynyt arjessasi?).
5. Valitkaa yksi teemoista syvempään tarkasteluun.
6. Tuottakaa luokkahuoneen taululle tai erilliselle paperille esimerkiksi mielipidejulisteita, viestejä päättäjille tai muita luovia tuotoksia.
7. Keskustelkaa tuotoksista ja työskentelyn herättämistä ajatuksista lopuksi yhdessä.

Vinkki!

Hyödyntäkää myös ulkotiloja! Nuorten ajatuksia voi tuoda esiin esimerkiksi kirjoittamalla niitä pihaliidulla asfalttiin tai muotoilemalla iskulauseita hiekkakentälle tikulla.

Turvallinen ilmapiiri edistää ihmisoikeuksia ja niistä oppimista

On tärkeää luoda työpajalle turvallinen ilmapiiri. Tavoitteena tulee olla, että jokainen nuori kokee voivansa osallistua omalla tavallaan ja omista lähtökohdistaan käsin.

Työpajan alussa kannattaa sopia yhteiset pelisäännöt. Samalla on hyvä kertoa työskentelyn tavoite, esimerkiksi harjoitella dialogia, omien ajatusten ilmaisua sekä rakentavaa keskustelua – myös silloin, kun näkemykset eroavat toisten nuorten näkemyksistä.

Työpajan aikana kannattaa rohkaista nuoria tarkastelemaan asioita eri näkökulmista käsin ja myös perustelevaan näkemyksiään. On tärkeää tuoda esiin, ettei tehtävissä ole oikeita tai vääriä vastauksia. Tarkoituksena on syventyä miettimään, millaisia ajatuksia YK:n lapsen oikeuksien komitean suositukset herättävät ja miten ne näkyvät nuorten arjessa.

Vinkki!

Tutustu Skididialogi -menetelmään osoitteessa lapsenoikeuksienviikko.fi/materiaali/skididialogi/

Pajassa opin paljon muiden mielipiteistä ja näkemyksistä sekä sen, että Suomella on vielä parannettavaa joissakin lapsiin liittyvissä asioissa.”

Suosituksiin liittyvät teemat voivat koskettaa nuoria myös henkilökohtaisesti. Ryhmässä voi olla nuoria, joilla on omakohtaisia kokemuksia esimerkiksi perheen erosta, syrjinnästä, mielenterveyden haasteista, lastensuojelusta tai sijaishuollosta. On tärkeää kertoa, että jokainen saa itse päättää, mitä haluaa jakaa ja mitä ei. Keskusteluun voi osallistua myös yleisellä tasolla ilman henkilökohtaisten kokemusten esiintuomista.

Samalla on hyvä huomioida, että kaikki suositusten teemat eivät ole nuorille tuttuja, eikä heillä (tai aikuisillakaan) välttämättä ole kokemusta niistä kaikista. Tämä voi herättää kysymyksiä esimerkiksi siitä, mitä sijaishuollolla, vihapuheella tai vaikkapa lapsiasiavaltuutetulla tarkoitetaan.

- Tarjoa erilaisia mahdollisuuksia osallistua, sillä kaikki eivät halua välttämättä osallistua ryhmän yhteiseen keskusteluun.
- Varmista, että nuoret tietävät, mistä tukea saa, jos keskustelu herättää vaikeita tunteita.
- Varaudu tarjoamaan nuorille taustatietoa sekä eriyttämään työskentelyä ryhmän tarpeen mukaan.

Jos aikaa on vain 10 minuuttia

Lapsen oikeuksien komitean suositukset ovat laaja kokonaisuus, joten nuorisoystävällistä versiotakaan ei tarvitse käsitellä kokonaisuutena. Jo yhden suosituksen tai teeman tarkastelu voi herättää merkityksellistä keskustelua, joka voi toimia esimerkiksi tunnin aloituksena ja johdatuksena käsiteltävään aiheeseen.

Voit toimia esimerkiksi näin:

- valitkaa yksi suositus tai teema
- lue teksti ääneen tai anna oppilaiden lukea se itsenäisesti
- pyydä oppilaita pohtimaan lukemansa perusteella:
 - mitä suositus tarkoittaa käytännössä?
 - miten asia näkyy nuorten arjessa?
 - mitä tilanteen parantamiseksi voitaisiin tehdä ja kenen vastuulla se olisi?
- kerää muutama kommentti yhteiseen keskusteluun

Vinkki!

Lisää lapsen oikeuksiin liittyviä tehtäviä löydät osoitteesta lapsenoikeuksienviikko.fi.

Vaihtoehtoisesti oppilaat voivat vastata yhdellä sanalla tai lyhyellä kommentilla esimerkiksi lapulle, digitaaliselle alustalle (kuten Flinga) tai luokan taululle.

Lopuksi!

Nuorisoystävällisen version tarkoitus on tehdä YK:n lapsen oikeuksien komitean Suomelle antamia suosituksia tutuksi, antaa nuorille mahdollisuus osallistua keskusteluun omista oikeuksistaan sekä vahvistaa ajatusta siitä, että heidän näkemyksillään on merkitystä. Kun nuoret saavat mahdollisuuden pohtia oikeuksiensa toteutumista, kertoa kokemuksistaan ja osallistua keskusteluun, toteutuvat lapsen oikeudet käytännössä ja samalla tietoisuus niistä vahvistuu.

Toivomme, että tämä kasvattajan opas innostaa jatkamaan keskustelua, kuuntelemaan nuoria ja rakentamaan yhdessä yhteiskuntaa, jossa jokaisen lapsen oikeudet toteutuvat täysimääräisesti.

Teksti: Margariitta Kariola, pedagoginen asiantuntija
Graafinen suunnittelu: Oona Niskanen
Taitto: Kaisu Nikki
© Lastensuojelun Keskusliitto

YK:n lapsen oikeuksien komitean päätelmät ja suositukset Suomelle löytyvät lapsiasiavaltuutetun verkkosivuilta (lapsiasia.fi/sopimuksen-valvonta).

Julkaisu on laadittu Euroopan unionin rahoittamassa ja Lastensuojelun Keskusliiton koordinoimassa Meidän LOS -hankkeessa (2025–2026).

Esitetyt näkemykset ja mielipiteet ovat ainoastaan tämän tekstin laatijoiden näkemyksiä eivätkä välttämättä vastaa Euroopan unionin kantaa. Euroopan unioni ja avustuksen myöntävä viranomainen eivät ole vastuussa niistä.

Euroopan unionin
osarahoittama

MEIDÄN LOS

LASTENSUOJELUN
KESKUSLIITTO

SOS
LAPSIKYLÄ